

การบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษา
ในโรงเรียนเรียนร่วมสังกัดกรุงเทพมหานคร
Education Administration in Type of Inclusive Education According to
Standard Criteria of Education Administration in Schools of Inclusive
Education Attached to Bangkok Metropolitan Administration

อรุชา สว่างโลก

Arucha Sawangloke

รศ. ดร. นันทิยา น้อยจันทร์

Assoc. Prof. Dr. Nantiya Noichan

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมสังกัดกรุงเทพมหานคร และ 2) แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมสังกัดกรุงเทพมหานคร การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูปฏิบัติงานเรียนร่วมในโรงเรียนเรียนร่วมสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 337 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐาน แบบประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยง .992 สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย (M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมสังกัดกรุงเทพมหานครที่ได้มาจากการสัมภาษณ์กลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ และนำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมสังกัดกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และในรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารการเรียนร่วม
2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ แนวทางการพัฒนาด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารการเรียนร่วม และด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ: การบริหารจัดการศึกษา, การศึกษาแบบเรียนร่วม**Abstract**

This research has purpose 1) To study about education administration in type of co-learning education according to standard criteria of education administration in schools of co-learning education attached to Bangkok Metropolitan Administration and 2) To recommend guidelines of development of education administration in type of co-learning education according to standard criteria of education administration in schools of co-learning education attached to Bangkok Metropolitan Administration. Sample group consisted of 337 executives of schools and teachers performing co-learning education in schools of co-learning education, attached to Bangkok Metropolitan Administration. The researcher used

research tools, including questionnaires of education administration in type of co-learning education according to the standard criteria, in category of value estimation in five levels, having stability of .992. The statistics used consisted of percentage, mean (M) and standard deviation (S.D.). Step 2; the researcher recommends guidelines of development of education administration in type of co-learning education according to the standard criteria of education administration in schools of co-learning education, attached to Bangkok Metropolitan Administration, getting from interview of seven experts. The used tools were interview forms and the contents were analyzed.

The research found that

1. Education administration in type of co-learning education according to standard criteria of education administration in schools of co-learning education attached to Bangkok Metropolitan Administration, in the overview, is in much level. In every aspect, it is in much level, putting in sequence, from much mean value to less mean value, from leaning management process, student's quality, to co-learning management process.

2. Guideline for development of education administration in type of co-learning education, according to standard criteria of education administration in schools of co-learning education attached to Bangkok Metropolitan Administration, including guidelines for development of student's quality, co-learning administration process and learning management process.

Keywords: Education administration, Inclusive education attached

Received: 2019-04-29

Revised: 2019-06-29

Accepted: 2019-07-29

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มีสาระสำคัญ คือ รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ และ มาตรา 43 บัญญัติให้ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมาตรา 55 ได้กำหนดให้ "บุคคลที่คนพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลือจากรัฐ"

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2547, หน้า 5) ประกอบกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 วรรคสองความว่า "การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือบุคคลซึ่งไม่

สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ" และวรรคสามความว่า "การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และได้รับความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง" (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 6 - 7) และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 2-3)

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เรียนร่วมกับเด็กปกติเป็นวิธีการที่นำมาเพื่อช่วยให้เด็กพิการได้มีโอกาสทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้นตามแนวคิดของนักการศึกษาพิเศษในปัจจุบัน เป็นการจัดให้เด็กเข้าสู่สภาวะปกติให้มากที่สุด ซึ่งหมายถึง กระบวนการ

ช่วยเหลือเด็กพิการให้สามารถปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ทั่วไปในชีวิตให้ดีขึ้น การจัดการเรียนร่วมจะต้องครอบคลุมที่การบริหาร และการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม การบริหารหลักสูตรปกติที่ได้ปรับให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การบริหารงบประมาณ การปรับ และการจัดสร้างอาคารสถานที่และเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นจะต้องใช้ในการเรียนร่วม การประสานงานกับชุมชนและการฝึกวิชาชีพที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการให้บริการเสริมแก่เด็ก รวมถึงความต้องการของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 3)

กรุงเทพมหานครเป็นเขตปกครองพิเศษของประเทศไทย มีโรงเรียนในสังกัดเริ่มดำเนินการจัดตั้งเป็นโรงเรียนจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เรียนร่วมกับเด็กปกติครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ.2534 โดยเริ่มเปิดเป็นโรงเรียนเรียนร่วม จำนวน 8 โรงเรียน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน มีโรงเรียนเรียนร่วมสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 115 โรงเรียน และมีนโยบายที่จะขยาย โรงเรียนเรียนร่วมให้ครอบคลุมทั้ง 438 โรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร ให้มีการศึกษาพิเศษ เพื่อสามารถรับเด็กนักเรียนที่มีความต้องการดูแลเป็นพิเศษ โดยการให้เรียนร่วมเต็มเวลาในชั้นเดียวกับเด็กปกติ หรือเรียนร่วมบางวิชา อาทิ วิชาดนตรี พลศึกษา กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี หรือเรียนชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ จึงอยากให้ผู้ปกครองมั่นใจว่า กรุงเทพมหานคร มีความมุ่งมั่นตั้งใจเต็มที่ในการดูแลเด็กนักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ทุกคน ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ

การบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วมมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากความต้องการเข้าเรียนของเด็กพิเศษมีมากขึ้นทุกปีแต่โรงเรียนที่เคยดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบนักเรียนปกติยังขาดประสิทธิภาพในการบริหาร

จัดการ ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการเตรียมความพร้อมที่จะจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กพิเศษที่จะเข้ามาเรียนร่วม การได้รับความร่วมมือร่วมใจจากผู้ร่วมงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการบริหารงานประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องหรือมีความต้องการพิเศษ ต้องจัดบริการด้านการศึกษาอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นเรื่องที่ผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียน ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันเพื่อให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องเหล่านี้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพเต็มตามศักยภาพต่อไป

คำถามวิจัย

1. การบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาใน โรงเรียนเรียนร่วมสังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับใด
2. แนวทางการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาใน โรงเรียนเรียนร่วม สังกัด กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาใน โรงเรียนเรียนร่วมสังกัด กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาใน โรงเรียนเรียนร่วมสังกัด กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาใน โรงเรียนเรียนร่วม สังกัด กรุงเทพมหานคร

2. ได้ข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาใน โรงเรียนเรียนร่วมสังกัดกรุงเทพมหานครและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาใน โรงเรียนเรียนร่วมสังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารการเรียนร่วม และ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูปฏิบัติงานเรียน ร่วม ในโรงเรียน เรียน ร่วม สังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 337 คน จากโรงเรียนเรียนร่วม 128 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 128 คนและครูปฏิบัติงานเรียนร่วม จำนวน 209 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการบริหาร จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาใน โรงเรียนเรียนร่วมสังกัด กรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาใน โรงเรียนเรียนร่วมสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้นำสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาใน โรงเรียนเรียนร่วมสังกัด กรุงเทพมหานคร ต่ำสุด 3 อันดับแรกในแต่ละด้าน ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารการเรียนร่วม ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้จัดทำแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนา ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนเรียนร่วม ศึกษาวิเคราะห์ด้านการศึกษาพิเศษและนักวิชาการด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 7 คน

ผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัด กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีระดับสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ด้านคุณภาพผู้เรียนซึ่งอยู่ในระดับมาก และลำดับต่ำสุดได้แก่ด้านกระบวนการบริหารการเรียนร่วม ซึ่งอยู่ในระดับมากเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านคุณภาพผู้เรียนและด้านกระบวนการบริหารการเรียนร่วม

1.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เรียนมีสุขภาพทางร่างกายและจิตใจซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนดซึ่งอยู่ในระดับมากและต่ำสุดได้แก่ ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนด ไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลซึ่งอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านกระบวนการบริหารการเรียนร่วม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดทางการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนร่วมซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ สรุปและรายงานผลการดำเนินงานเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณชนซึ่งอยู่ในระดับมากและต่ำสุดได้แก่การสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนและครอบครัว แสวงหาความรู้และเรียนรู้โดยผ่านแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูมีการผลิตหรือจัดหา สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือครูมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งอยู่ในระดับมาก และต่ำสุดครูนำข้อมูลที่ได้จากประเมินผู้เรียนเฉพาะบุคคล ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์ มาตรฐานการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมสังกัด กรุงเทพมหานคร

2.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

2.1.1 ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะตาม จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

1) ผู้บริหาร ศึกษาทำความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แล้วสร้างความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งครูการศึกษาพิเศษ ครูในวิชาปกติในโรงเรียน รวมถึงผู้ปกครองทุกคนและชุมชน ให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันพัฒนานักเรียนได้อย่างเต็มตามศักยภาพ โดยมีการกำหนดลงในแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนทุกคนไปได้พร้อม ๆ กันอย่างไม่แบ่งแยก

2) สร้างความตระหนักให้แก่ครูผู้สอนถึงบทบาทหน้าที่ของครูที่จะต้องมีการทบทวนหลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน ออกแบบการเรียนการสอน จัดหาและผลิตสื่อการสอนเพื่อการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

3) จัดอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอน ให้ได้ทบทวนความรู้เดิมและรับเทคนิคใหม่ ๆ ในการ

ประเมินความสามารถของผู้เรียนก่อนจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เพื่อให้ตรงตามความสามารถของผู้เรียนอย่างแท้จริง ทำให้การตั้งวัตถุประสงค์ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลสอดคล้องกัน อย่างมีประสิทธิภาพ

4) สร้างความร่วมมือกับนักสหวิชาชีพในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) รวมถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูการศึกษาพิเศษ ครูในวิชาสอนปกติ ผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

2.1.2 ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สถานศึกษา

1) สร้างความร่วมมือและให้คำแนะนำในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งที่บ้านและโรงเรียนควบคู่กัน

2) เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนทุกกิจกรรมโดยไม่แบ่งแยกโดยผู้บริหารกำหนดลงในแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปด้วยกัน

3) กำหนดเป้าหมายเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ลงในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) โดยคำนึงถึงข้อจำกัดของนักเรียน แต่ละบุคคล

2.1.3 ผู้เรียนมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจ

1) ผู้บริหารกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนเข้าใจและเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนทุกกิจกรรมไม่แบ่งแยก

นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้ปรับตัวเข้ากับนักเรียนปกติ ไม่ถูกล้อเลียน ทำให้เกิดสุขภาวะทางใจที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

2) จัดกิจกรรมส่งเสริมเรื่องสุขอนามัยของนักเรียนทั้งที่บ้านและโรงเรียน เข้าร่วมการตรวจสุขภาพ ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง การดูแลโภชนาการอย่างถูกต้องเพื่อให้เกิดสุขภาวะทางกาย

2.2 ด้านกระบวนการบริหารการเรียนรู้

2.2.1 การสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนและครอบครัว แสวงหาความรู้และเรียนรู้โดยผ่านแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

1) จัดประชุม อบรม สร้างเครือข่ายผู้ปกครองผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับเด็กและครอบครัว มีการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวอยู่เป็นประจำและต่อเนื่องโดยใช้สื่อออนไลน์เข้ามาช่วยเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร

2) แนะนำแหล่งเรียนรู้ที่สามารถสืบค้นข้อมูลให้เหมาะสมกับความต้องการและปัญหาที่ผู้ปกครองพบ รวมถึงแนะนำสถานที่ฝึกเสริมสร้างพัฒนาการเพิ่มเติมให้แก่ผู้ปกครอง

3) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้ผู้ปกครองสามารถเข้าถึงสืบค้นข้อมูลที่ต้องการได้ เช่น เพิ่มเติมหนังสือที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในห้องสมุดของโรงเรียน จัดมุมสื่อการสอนที่สามารถให้ผู้ปกครองขอยืมสื่อไปฝึกนักเรียนที่บ้านได้โดยมีครูแนะนำเทคนิคการใช้สื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

2.2.2 สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณชน

1) ผู้บริหาร กำกับ ติดตามการดำเนินงานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารเรียนรู้ร่วมอย่างสม่ำเสมอ ให้ผู้ที่รับผิดชอบรายงานผลการดำเนินงานที่ปฏิบัติระบุผลการดำเนินการ

จัดเรียนร่วมลงในรายงานคุณภาพการศึกษา (Self-Assessment Report : SAR) ของโรงเรียน

2) นำผลการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนรวมถึงการจัดการเรียนรู้ร่วมเผยแพร่ต่อผู้ปกครองและสาธารณชนโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น จัดนิทรรศการ จัดป้ายนิเทศ แผ่นพับ หรือเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

2.2.3 การดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดทางการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ร่วมผู้บริหารส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ Professional Learning Community: PLC) โดยเชิญครู บุคลากรในโรงเรียนที่มีส่วนในการช่วยเหลือดูแลและทำการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทุกคนมาร่วมพูดคุยอภิปรายระดมความคิดเห็นแนวทางแก้ปัญหาให้นักเรียนร่วมกัน เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม ออกแบบกิจกรรมให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือนักเรียนที่มีปัญหาอื่นๆ เพื่อช่วยส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนให้มีการพัฒนา นำวิธีการดังกล่าวไปใช้ในห้องเรียนระหว่างนี้ผู้บริหารกลับมาสะท้อนผลเป็นระยะ บางช่วงอาจเติมเต็มต่อยอดเทคนิคกระบวนการเรียนรู้ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาให้ความรู้แก่ครู เป็นกระบวนการที่ต้องร่วมตัว ร่วมใจร่วมพลัง ร่วมทำในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูและผู้บริหารแบบกัลยาณมิตร

2.3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

2.3.1 ครูนำข้อมูลที่ได้จากประเมินผู้เรียนเฉพาะบุคคล ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

1) ส่งเสริมให้ครูปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนด้วยกระบวนการวิจัย

2) แนะนำให้ครูใช้ผลการประเมินผู้เรียนมาตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ มีการวัด

และประเมินผลควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ถ้า นักเรียนไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ก็ปรับ กิจกรรมหรือปรับวัตถุประสงค์ใหม่ให้เหมาะสม เป็นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

3) ให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่ ครูในการประเมินผู้เรียน มีการกำกับติดตามผล หลังจากให้คำปรึกษา และเชิญศึกษานิเทศก์ด้าน การศึกษาพิเศษเข้ามาให้ความรู้แก่ครูผู้สอน นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน

2.3.2 ครูมีการวัดและประเมินผล ที่หลากหลายสอดคล้องกับแผนการศึกษาเฉพาะ บุคคล (IEP)

1) แนะนำครูในการประเมินการ ประเมินตามสภาพจริง โดยมีการประเมินควบคู่ไป กับการเรียนการสอน เน้นการนำผลการประเมิน มาออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียน ไม่มุ่งเน้นการประเมินเพื่อ ตัดสินผลการเรียนเพียงอย่างเดียว

2) การประเมินเป็นขั้นตอน สืบเนื่องจากจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการ เรียนการสอน ถ้ากระบวนการเรียนการสอน หลากหลายการวัดผลก็จะหลากหลาย เครื่องมือใน การวัดผลก็มีความหลากหลาย ดังนั้นควรให้ คำแนะนำและทบทวนความรู้ความเข้าใจของครู ตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นในการออกแบบกิจกรรม การเรียนการสอน

2.3.3 ครูมีการผลิตหรือจัดหา สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ

1) สนับสนุนงบประมาณในการซื้อ อุปกรณ์นำมาผลิตสื่อหรือซื้อสื่อ มีการติดตามการ ใช้สื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุด โดยการนิเทศการสอนของครู

2) สร้างแรงจูงใจในการผลิตสื่อแก่ ครู มีการประกวดการผลิตสื่อของครู โดย กำหนดให้มีการนำเสนอสื่อภายในโรงเรียน แลกเปลี่ยนวิธีการจัดทำ วิธีการใช้สื่อ ร่วมกันเสนอ ความคิดเห็นให้สามารถพัฒนาการเรียนการสอน

และอาจพัฒนาต่อเป็นวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมที่มี คุณภาพเสนอขอผลงานทางวิชาการต่อไปได้

3) สร้างความตระหนักแก่ครูให้มี ทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ และการปฏิบัติตาม จรรยาบรรณของวิชาชีพครู ที่ต้องมีการวิเคราะห์ หลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน ออกแบบการเรียน การสอน ผลิตและจัดหาสื่อเพื่อให้การสอนของตนเอง บรรลุวัตถุประสงค์ มีประสิทธิภาพ

4) ส่งเสริมการจัดอบรมครูในการ ผลิตสื่อเชิงปฏิบัติการโดยจัดให้แก่ครูทุกคนใน โรงเรียน เน้นการอบรมเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่สามารถ ลงมือปฏิบัติจริงจนครบกระบวนการ เพื่อให้ วิทยากรสามารถดูแลได้ทั่วถึง ให้ครูการศึกษา พิเศษ ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำแก่ครูใน โรงเรียนให้สามารถสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ร่วมกันในโรงเรียนได้

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหาร จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานการ จัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมสังกัด กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ให้ความสำคัญกับการบริหารโรงเรียนเรียนร่วม โดยได้มีการจัดการอบรมให้ความรู้และเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียน ร่วมและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่าง สม่าเสมอ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหาร จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐาน การจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมสังกัด กรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการจัดการเรียน รู้อยู่ในระดับสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 รองลงมาคือ ด้านคุณภาพผู้เรียนและด้าน กระบวนการบริหารการเรียนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ สมหมาย ทิตวงศ์ (2553) ได้ศึกษา สภาพการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน เรียนร่วมในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า สภาพของการดำเนินงานจัดการเรียนร่วม

ของโรงเรียนเรียนร่วมในสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ และด้านปัจจัยการดำเนินงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ และครูผู้สอนเด็กเรียนร่วม โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านคุณภาพผู้เรียนพบว่าผู้เรียนมีการแสดงออกถึงความเป็นไทย อยู่ในอันดับสูงสุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมความเป็นไทยที่โรงเรียนจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมประกวดมารยาทไทย กิจกรรมวันลอยกระทง กิจกรรมวันสำคัญอื่นๆ เป็นต้น ทำให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ พัฒนาการแสดงออกถึงความเป็นไทยร่วมกับนักเรียนปกติในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์พล พุทธิยมงคลกุล (2553) ทำการศึกษา เรื่อง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ ในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร เขตพระนคร พบว่า การประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนปกติ และนักเรียนปกติ ให้รับรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นเกิดการยอมรับ เข้าใจ และให้โอกาสนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้ารับการศึกษาและพัฒนาตนเองร่วมกับนักเรียนปกติ

ด้านกระบวนการบริหารการเรียนร่วมพบว่า ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องมีการนิเทศติดตาม กำกับ ประเมินผลการดำเนินงาน อยู่ในอันดับสูงสุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความใส่ใจกับการจัดการศึกษาเรียนร่วมเป็นอย่างดี มีการขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อช่วยกันร่วมพัฒนาศักยภาพของนักเรียน จึงได้มีการนิเทศ กำกับ ประเมินผลการดำเนินงานอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา ถนอมศักดิ์ (2552) ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการบริหารจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิการกับเด็กปกติของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจังหวัดสงขลา พบว่าบทบาทของผู้บริหารในการบริหาร

จัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิการกับเด็กปกติของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจังหวัดสงขลาด้านการประสานงานและประชาสัมพันธ์ คือ การส่งเสริมบุคลากรภายในโรงเรียนให้มีความยินดีที่จะร่วมมือจัดการเรียนร่วม

ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้อีกพบว่าครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) อยู่ในอันดับสูงสุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูให้ความสำคัญต่อพัฒนาการและการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพสิน ปุกมะ (2553) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนร่วมของครูในโรงเรียนแกนนำระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์ มาตรฐานการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมสังกัด กรุงเทพมหานคร ด้านคุณภาพผู้เรียน มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ผู้บริหาร ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แล้วสร้างความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งครูการศึกษาพิเศษ ครูในวิชาปกติในโรงเรียน รวมถึงผู้ปกครองทุกคนและชุมชน ให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันพัฒนานักเรียนได้อย่างเต็มตามศักยภาพ โดยมีการกำหนดลงในแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนทุกคนไปได้พร้อมๆ กันอย่างไม่แบ่งแยก อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนบางคนยังไม่เข้าใจการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อโนชา กิจจานนท์ (2556) ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วม กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนเรียน

ร่วม กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร มีแนวทางดังนี้ อบรมให้ความรู้กับครูและบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กพิเศษ ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจตลอดจนทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของเด็กพิเศษ

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์ มาตรฐานการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการบริหารการเรียนร่วม มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ Professional Learning Community: PLC) โดยเชิญครู บุคลากรในโรงเรียนที่มีส่วนในการช่วยเหลือดูแลและทำการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทุกคนมาร่วมพูดคุยอภิปราย ระดมความคิด หาแนวทางแก้ปัญหาให้นักเรียนร่วมกัน อาจเป็นเพราะภายในโรงเรียนเรียนร่วมขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสานงานเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ลัมประจันทร์ (2555) ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการบริหารงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า ปัญหาในการบริหารสูงสุด คือ

ขาดการประสานงานด้านการจัดการเรียนร่วมระหว่างครูผู้สอน ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์ มาตรฐานการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ส่งเสริมการจัดอบรมครูในการผลิตสื่อเชิงปฏิบัติการโดยจัดให้แก่ครูทุกคนในโรงเรียน เน้นการอบรมเป็นกลุ่มเล็กๆที่สามารถลงมือปฏิบัติจริงจนครบกระบวนการเพื่อให้วิทยากรสามารถดูแลได้ทั่วถึง ให้ครูการศึกษาพิเศษ ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำแก่ครูในโรงเรียนให้สามารถสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกันในโรงเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รจเรข พยอมแย้ม (2553) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีการจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นให้กับผู้บริหารและครูผู้สอน เพื่อให้เกิดความรู้ความเชี่ยวชาญในการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างถูกต้องเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กรวรรณ นาราริรมย์. (2554). *ทัศนคติของผู้บริหารและครูต่อการเรียนร่วม*. คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จุไรรัตน์ แก้วมณี. (2556). *การศึกษาปัญหาการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บริหารการศึกษาพิเศษ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ชมพูช สุขจันทร์. (2557). *การจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชีวิตของโรงเรียนวรวิทย์เชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การศึกษาพิเศษ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐพงษ์ ฉ่ำศิริ. (2555). *ความต้องการของครูผู้สอนต่อการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต จิตวิทยาการการศึกษาพิเศษ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- พัชรา เชื้อประดิษฐ์. (2556). แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การศึกษาพิเศษ, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2560). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรวมเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- หน่วยศึกษานิเทศก์. (2557). แนวทางการจัดการศึกษา สำหรับนักเรียนเรียนร่วมในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: สำนักการศึกษา.
- อโนชา กิจจานนท์. (2556). การบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วม กลุ่มกรุงธนเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Blanchard, Donna M. (2011). *Improving Attitudes and Social Interactions Between Nonhandicapped Young Children And their peers with handicapping Conditions*. Dissertation Abstracts International.
- Echois, I J. (2011). *An Analysis of Elementary Teacher Opinions Toward Mainstreaming Moderately to Selected Schools in Texas*. Dissertation Abstracts International.
- Mathews, Rachal. (2010,). *Attitudes of Teacher and Administrator Toward the Handicapped in Malaysia and implication for Teacher Training and programs Development*. Doctoral Dissertation, University of San Diego.
- Mullinix J. Barbara. (2011). *The Relationship between Principle Style and Attitude forward Mainstreaming of Handicapped Children as Perceived by Teachers*. Dissertation Abstracts International.
- William N. Bender. (2012). *Teaching Students with Mild Disabilities*. Needham Heights.